HARUN VƏ LEYLA

Beş pərdəli opera

İŞTİRAK EDİRLƏR

Ə m i r – ərəb mərasından birisi, 50 yaşında
L e y l a – Əmirin qızı, 17 yaşında gözəl bir qızdır.
V ə z i r – Əmirin vəziridir ki, özü də alim və mürəbbidir, 60 yaşında
H a r u n – Sər əsgər, 25 yaşında, gözəl bir cavandır
Z e y d – Sər əsgər, 30 yaşında, çirkin bir şəxsdir
B ə k i r, R ə h m a n və d i g ə r i k i s i – qoşun dəstəsi böyükləridir (zabit kimidir)
B i r d ə s t ə q ı z, L e y l a n ı n r ə f i q ə l ə r i v ə k ə n i z l ə r
B i r d ə s t ə o ğ l a n, q u l a m l a r v ə s a i r ə
Q o ş u n ə h l i
D ə r v i ş – qoca bir dərvişdir

BİRİNCİ PƏRDƏ

Əmirin bağçası: sağ tərəfdə Əmirin imarəti görünür, bağçaya yolu vardır. Sol tərəf ilə dal tərəf ağaclıqdır. İçlərindən xiyabanlar çəkilibdir, hər tərəfi gülzardır. Ortada bir hovuz vardır ki, su fəvvarə vurur. Qabaq tərəfdə bir ağacın dibində açıq yerdə fərş salınıb, vəzir əlində kitablar əyləşib, qabağında düzülmüş olan qızlara dərs verir və nəsihətlər edir. Əmirin qızı Leyla dəxi bunların içindədir; lakin bütün qızlar kamali-huş nəsihətlər edir. Əmirin qızı Leyla dəxi bunların içindədir; lakin bütün qızlar kamali-huş və guş ilə dərsə və pənd və nəsihətə qulaq asdıqları yerdə, Leyla bir növ pərişan-hal görünüb, fikri özgə yerlərdə olduğunu izah edir. Bilaxirə üzünü əli ilə tutub ağlayan kimi görünür.

V ə z i r

Guş edin pəndi nəsihətim mənim, zar olmayın,
Guş edin bu sözləri kim, aqibət xar olmayın.
Dinimiz, ayinimiz göstərdiyi yolla gedin;
Səy edin, Allah yanında həm günahkar olmayın.

Leyla ağlayır.

Yaxşı ilə həm yamanın fərqini seçmək gərək,
Hər gözə görünən mətaə tez xiridar olmayın.
Yarü yoldaş seçkisində ehtiyata var ehtiyac,
Axtarın mərdi tapın, namərd ilə yar olmayın.

Q ı z l a r v ə V ə z i r (*Leylaya*)

Gəl söylə, Leyla, halını,
Etdiyin qəm, qüssə, naləni.

(M u s i q i)

Gəl söylə, Leyla, halını,
Etdiyin qəm, qüssə, naləni;
Gizlətmə bizdən sirrini,
Söylə, söylə əhvalını. } (*2 dəfə*)
Dərd nədir, qəm nədir,
Ahü nəva hərdəm nədir? } (*2 dəfə*)

Leyla

Düşmüşəm bir dərdə kim, yoxdur əlac dərman ilən,
Vəslə yetməkdir dəvası dərdimin canan ilən.
Bir qədəm qoysun ki, görsün naleyi-əfğan ilən,
İntizarın çəkmədəyəm didəyi-giryan ilən.

(Musiqi)

Bir nəzər salmaqla etdi qəlbimi bəndi-kəmənd,
Çəkdi, qıldı qəlbimi öz qəlbinə zənciri-bənd.
Bu səbəbdəndir olub avazeyi-eşqim büləndi,
İntizarın çəkmədəyəm didəyi-giryan ilən.

Qızlar və Vəzir

Bəs söylə, bildir aşiqin
Kimdir, kim ola layiqin.

(Musiqi)

Bəs söylə görək, aşiqin
Kimdir, kim ola layiqin.
Sən tək gözəllikdə, Leyla,
Yox, ola bir kəs faiqin. } (*2 dəfə*)
Dərd nədir, qəm nədir,
Ahü nəva hərdəm nədir? } (*2 dəfə*)

Leyla

Aşiqim dava çölündə çün olur şiri-jəyan,
Zərbi-dəstindən onun düşmən deyir ah, əlaman,
Eylədi aşiq məni, saldı bəlayə ol cavan,
İntizarın çəkmədəyəm didəyi-giryan ilən.

(Musiqi)

Od tutub yaram yanır, suz ciyərdəndir tənim,
Neyləyim, çarə nədir, siz öyrədin, mən öyrənim.

Söyləyim agah olun: Harunadır eşqim mənim!
İntizarın çəkmədəyəm didəyi-giryan ilən.

Qızlar və Vəzir

Ax, Leyla! Harun olsa gər
Aşiqin, layiqdirmi məyər?

(Musiqi)

Ax, Leyla! Harun olsa gər,
Aşiqin layiqdirmi məyər?
Sən Əmirin fərzəndisən,
Bu, Əmirin şəninə dəyər. } (*2 dəfə*)
Dərd nədir, qəm nədir?
Ahü nəva hərdəm nədir? } (*2 dəfə*)

Vəzir (*təəccüb ilə*). Leyla bu nə halətdir? Sən hara, Harun hara?! Sən Əmirin qızı, Harun sər əsgər... Doğrudur, Harun şücaət və cəsarətdə ad qazanmış bir pəhləvandır, lakin yenə də sənə layiq olacaq dərəcəyə çatmamışdır. Sən bu daşı ətəyindən tök və bu yoldan qayıt! Əmirimiz Harunu nə qədər sevirsə də, yenə gümanım yoxdur ki, bu əmrə razı ola; çünki Harundan başqa bir sər əsgər dəxi vardır – Zeyd! Əmirimizin Haruna bu qədər iltifatı Zeydi sərnigun və xar edər. Və bir də Leyla! Səni xəbərdar edirəm: Harun səni və sən Harunu sevirsinizsə də Zeyd dəxi, mənə məlumdur ki, sənin aşiqindir. Lakin hərçənd mən onu bu xam xəyaldan mən etdim, amma yenə də sən onun qəlbində nəqş bağlayıbsan, odur ki, Zeyd sənin Haruna məhəbbətindən xəbərdar olsa, bil ki, dəli-divanə olar və xuda-aləmdir ki, nə tövr şəniəməllərə iqdam edər!.. Sən gəl bu fikri başından və bu eşqi qəlbindən çıxart, vəssalam!

(Musiqi)

Leyla

Getdi əldən taqətim, səbrü qərarım, ey vəzir!
Zərrə qədri qalmayıbdır ixtiyarım, ey vəzir!
Ruzü şəb ahü nəvadır, bil ki, karım, ey vəzir!
Günbəgündən tirə olmuş ruzigarım, ey vəzir! (*Ağlayır.*)

Vəzir
Səbr et, Leyla, ağlama!
Qızlar
Ürəyimi dağlama! (*2 dəfə*)

Vəzir
Əl çək ahü zardan.

Qızlar
Yara ümid bağlama!

(Musiqi)

Vəzir
Etmə özünə cəfa!
Qızlar
Çək bir beş gün səfa! (*2 dəfə*)

Vəzir
At qəlbindən eşq odun!
Qızlar
Etmə dünyaya vəfa! (*2 dəfə*)

(Musiqi)

Hamı bir yerdə (*öz-özlərinə*)

Hər birimiz bu dərdə
Gəl çalışaq bir yerdə,
Axtarıban hər yerdə dərmanını. (*2 dəfə*)

Vəzir (*tək, kənara*)

Mən görürəm ki, Leyla sövdadadır,
Bir bu qədər sözlərimiz bifaydadır.

Hamı
Axtarıban hər yerdə dərmanını,
Qurtararıq Leylanın canını! (*2 dəfə*)

Vəzir
Səbr et, Leyla, ağlama!
Qızlar
Ürəyimi dağlama! (*2 dəfə*)

Vəzir
Əl çək ahü zardan. (*2 dəfə*)

Qızlar
Yara ümid bağlama!

(Musiqi)

Eşqdən mən etməyin pəndü nəsihətlə məni,
Rəhm edin, incitməyin beylə əziyyətlə məni,
Heç rəvadırmı ölüm dərdi-məhəbbətlə məni,
Bir əsər etməzmi, aya, ahü zarım, ey vəzir!

Vəzir
Səbr et, Leyla, ağlama!
Qızlar
Ürəyimi dağlama! (*2 dəfə*)

Vəzir
Əl çək ahü zardan.
Qızlar
Yara ümid bağlama! (*2 dəfə*)

(Musiqi)

Vəzir

Etmə özünə cəfa.

Qızlar

Çək bir beş gün səfa! (*2 dəfə*)

Vəzir

At qəlbindən eşq odun!

Qızlar

Etmə dünyaya vəfa! (*2 dəfə*)

(Musiqi)

Hamı bir yerdə (*öz-özlərinə*)

Hər birimiz bu dərdə
Gəl çalışaq bir yerdə,
Axtarıban hər yerdə
Dərmanını. (*2 dəfə*)

Vəzir (*tək, kənara*)

Mən görürəm kim, Leyla sövdadadır,
Bir bu qədər sözlərimiz bifaydadır.

Hamı

Axtarıban hər yerdə dərmanını,
Qurtararıq Leylanın canını. (*2 dəfə*)

Vəzir

Səbr et, Leyla, ağlama!

Qızlar

Ürəyimi dağlama! (*2 dəfə*)

Vəzir

Əl çək ahü zardan.

Qızlar

Yara ümid bağlama! (*2 dəfə*)

Vəzir və onun dalınca qızlar yavaş-yavaş dağılıb gedirlər. Leyla tək qalır. Bir qədərdən sonra Harun görünür. Leyla intizarında olduğu aşiqini görcək sürür-qəlb ilə bərabər hicrandan şikayətini bu növ ilə izhar edir.

Leyla

Gəl, ey Harun, xilas eylə məni bu dərdü möhnətdən,
Yanır canım, yetiş dadə, qurtar bu nari-firqətdən.
Bütün gün intizarında, gözüm həsrətdə qalmışdım,
Əzabi-firqəti rəf et, mənə söylə məhəbbətdən.

(Musiqi)

Harun

Dözməyə eşq oduna yox məndə taqət, gəlmişəm.

(Musiqi)

Üz veribdir çün mənə bir başqa halət, gəlmişəm.

(Musiqi)

Düşmənin zori qabağında könül xof eyləməz,
Eşqə qarşı qəlbdə yoxdur mətanət, gəlmişəm!

(Musiqi)

Leyla

Səndən özgə heç kəsim yox könlümü şad eyləsin,
Ya ki, viran qəlbimi bir ləhzə abad eyləsin.

(Musiqi)

Harun

Varmı bir aşiq ki, ney tək böylə fəryad eyləsin,
Çəkmişəm eşqin yolunda çox məlamət, gəlmişəm!

(Musiqi)

Ol zamandan kim, sənin mehrin edib valeh məni.

(Musiqi)

Heç kəsi görmür gözüm, Leyla, görür ancaq səni!

(Musiqi)

İstəməm sənsiz keçə bu ömrümün tək bir günü,
Sən mənimsən, mən sənin, ta bir qiyamət, gəlməmiş!

(Musiqi)

Leyla

Yardan, yoldaşdan əl çəkmişəm bilmərrə mən.

(Musiqi)

Görmədim heç içlərində dərdimə dərman edən.

(Musiqi)

Bir kəsim varsa mənim, Harun, yenə sənsən və sən,
Tut əlim, öyrət məni, eylə dəlalət, gəlmişəm!

(Musiqi)

Harun

Şükr edirəm, ey xuda, nemətin əslin görüb,
Yar ilə həmdəm olub neməti-vəslin görüb;

Leyla

Şükr edirəm, ey xuda yara yetirdin məni,
Mənzilü vəslə gedən rahə gətirdin məni.

(Musiqi)

Harun

Lütf elə, ver ələ-ələ, gəl bəri, Leyla, gedək!
Eşq havası ilə bir dağı, bağı seyr edək!

Leyla

Bağda tamaşa edər, dağa salıb vəlvələ,
Bülbül ilə gül bizə, biz gül ilə bülbülə!

(Musiqi)

Harun və Leyla

Bağda bülbül olmasa,
Şaxda cəh-cəh vurmasa,
Güldə, sünbüldə də bəs,
Söylə, olurmu həvəs? } (*2 dəfə*)

(Musiqi)

(*Bağa tərəf gedə-gedə*)

Bağda bülbül olmasa,
Şaxda cəh-cəh vurmasa,
Güldə, sünbüldə də bəs,
Söylə, olurmu həvəs? } (*2 dəfə*)

(Musiqi)

İki aşiq bağın əğyar nəzərindən kənar bir guşəsinə çəkilirlər; bu halda Zeyd ki, o da Leylaya aşiqdir, xəyal və fikrə qərq olmuş bir surətdə zahir olub deyir:

Zeyd

Günüz-axşam fikrim, zikrim Leyladır. (*2 dəfə*)

(Musiqi)

Gecə sübhədək halım vaveyladır. (*2 dəfə*)

(Musiqi)

Belə məlum, eşq aləmi peydadır. (*2 dəfə*)

(M u s i q i)

Mənim bu dərdimə bais sövdadır. (*2 dəfə*)

(M u s i q i)

Nədür bəs çara, nədür bəs çara?
Nə edim, nə edim yetişim yara?
Gəl, Leyla, yar ol,
Gəl, vəfadar ol!
Gəl gör ah-zarımdan,
Gəl xəbərdar ol! (*2 dəfə*)

(M u s i q i)

(*Təkrar*)

Günüz-axşam fikrim, zikrim Leyladır,
(*ilaxır... axıra kimi*)

Bu halda bağın guşəsindən Harun ilə Leylanın səsi gəlir.

Harun və Leyla

Bağda bülbül olmasa,
Şaxda cəh-cəh vurmasa,
Güldə, sünbüldə də bəs,
Söylə, olurmu həvəs? } (*2 dəfə*)

Zeyd bu səsləri eşitcək son dərəcə təğyiri-hal olub, paxıllıq və həsədlə bərabər qeyz və qəzəb izhar edir və deyir:

Zeyd

Leyla, Leyla! (*akkord*)
(*qəzəblə*) Ah, Leyla, Leyla! Harun ilə bir yerdə!..

(M u s i q i)

Harun! Leyla!
Ah, Leyla, Leyla! Harun ilə bir yerdə!

(M u s i q i)

Harun! Leyla!

(M u s i q i)

Bu əsnada Harun tək gəlir. Zeyd bir növ acığını sıxıb, Haruna müraciətən deyir:

Zeyd

Harun, bu nə haldır? Söylə, nə əhvaldır?
Leyla sənin ilə bir yerdə
Məşğul, xoşhaldır! } (*2 dəfə*)
Harun, guş et, bir dəm,
Leylayə mən bəndəm;
Fikrim, zikrim hər dəm,
Hər dəm eşqi-Leyladır!

Bu halda qoşun əhlindən on nəfəri dəxi buraya gəlir.

Məcnun sifət olmuşam,
Hər dərdə mən dolmuşam.
Rəhm et, rəhm et, Harun, bir ləhzə,
Yarpaq kimi solmuşam! } (*2 dəfə*)

Harun (*Zeydə*)

Çox əcəb təklifdir, Zeyda, edirsən sən mənə,
Bilmirəm hətta cavabında nə ayətəm mən sənə;
Bil ki, biz Leyla ilə bir təndə bir can olmuşuq,
Eşqimiz çuş eyləyib artmaqdadır gündən-günə.

Qoşun əhli (*xor*)

Nə etmək bu müşkül işə,
Həlli bizə gər düşə?
(*Zeyd bikef üzünü tutubdur.*)
Əhvalı vəzirə ərz edək,
İmdada tez yetişə! } (*2 dəfə*)

Zeyd

Harun, əl çək yarımdan,
Gəl qorx ahü zarımdan;
Bil ki, bu yolda keçərəm
Canımdan, həm varımdan.
Dövlət isə – verərəm,
Sərvət isə – verərəm,
Xidmət isə – verərəm,
Əl çək, Harun, Leyladan!
Məcnun sifət olmuşam,
Hər bir dərdə dolmuşam.
Rəhm et, rəhm et, Harun, bir ləhzə,
Yarpaq kimi solmuşam!

Harun

Sən deyirsən əl çəkim Leyla kimi canandan?!
Hazıram mən əl çəkim bu baş ilə candan.
Sən məni təhqir edirsən simüzər təklif edib,
Bir tükün həm yarımın verməm bütün dünyayə mən!

Qoşun əhli (*xor*)

Nə etmək bu müşkül işə,
Həlli bizə gər düşə?
Əhvalı vəzirə ərz edək,
İmdada tez yetişə! } (*2 dəfə*)

Zeyd

Ax, Harun! Məni sən öldürdün!..

(Musiqi)

PƏRDƏ

İKİNCİ PƏRDƏ

Əmirin sarayıdır. Otaq ərəb əmirlərinə məxsus gözəl bir surətdə döşənib, bir tərəfdə dəxi Əmirin öz təxti vardır. Otaqda tək bir Leyla oturub, öz-özünə eşqdən danışır.

Leyla

Çünki bildin təmini eşqin şərabi-nabinək,
İstərəm bir cam daha, ver saqiya, sərməst olam.

(Musiqi)

Bu həqiqi aləmin qeydü qəmindən büsbütün,
İstərəm kim, aləmi-məstdə mən sərməst olam.

(Musiqi)

Yarımın bir gün fəraqi bir ilin dərdin verir,
İstərəm kim, yar ilə mən daima həmdəst olam.

(Musiqi)

Yarü əğyar tənəsi təqib edər hərdəm məni,
Varmı bir kani-müqəddəs, istərəm mən bəst olam.

(Musiqi)

Bu halda Zeyd daxil olur, Leylanı görür və ona müraciətlə deyir:

Zeyd

Leyla, sənə sözüm var,
Etmə yenə məni xar.
Rəhm etsən nə olar?
Rüsxət ver! } (*2 dəfə*)

Sevdim, billah!
Səni, Leyla!
Oldum mən sənə aşiq! } (*2 dəfə*)

Leyla, Leyla!
Sevdim billah!
Ah! Sevdim!
Sevdim səni, Leyla!

Leyla

Cürətin, Zeyda, təəccübdür sənin!
İstəyirsən kim, əmirin düxtərin
Yar qılasan özünə? Öyləsə bəs,
Xam xəyaldır kim, edirsən sən əbəs!

Zeyd

Gəl sən mənə kərəm et,
İnsaf yolu ilə get,
Bir dəm rəhm eylə,
Yandırma böylə. } (*2 dəfə*)

Sevdim billah!
Səni, Leyla!
Oldum mən sənə aşiq! } (*2 dəfə*)
Leyla, Leyla!
Sevdim, billah!
Ah, sevdim!
Sevdim səni, Leyla!

Leyla

Ahü nalən etməyir heç bir əsər,
Sözlərin, bil kim, sənə verməz səmər.
Qismətin axtar sən özgə yardan,
Lütfü ehsan gözləmə mən sarıdan.

Zeyd

Rədd etmə, Leyla!
İncitmə, Leyla!
Bir nəzər lütf et!
Bir əsər lütf et! } (*2 dəfə*)
Sevdim, billah!

(Musiqi)

Sevdim, billah!
Səni, Leyla!
Oldum mən sənə aşiq! } (*2 dəfə*)
Leyla, Leyla!
Sevdim, billah!
Ah, sevdim!
Sevdim səni, Leyla!

Leyla

Bunca zəhmət bəs edər, Zeyda, mənə
Artığın, insaf qıl, görmə rəva!
Zərrə qədri meyl etməm mən sənə!
Get, mənə vermə daha bir də cəfa!

Zeyd (*qəzəblə*)

Bildim, sən Haruna aşiqsən!

Leyla

Bəli! Mən Haruna aşiqəm!

Zeyd

Leyla! Yandırma məni!

Leyla

Sevdiyim yalnız bir Harundur!

Zeyd

Leyla, Leyla! Zalım olma!.. Bildim, sən Haruna aşiqsən!

Leyla

Bəli! Mən Haruna aşiqəm!

Zeyd

Leyla! Yandırma məni!

Leyla

Sevdiyim yalnız bir Harundur!

Z e y d

Leyla, Leyla! Zalım olma!

(M u s i q i)

Zeyd bihalət bir surətdə miz üzərinə yıxılıb, üzünü əli ilə tutur; Leyla isə məğruranə bir surətdə ona baxıb qalır.

Z e y d (*yalvara-yalvara*)

Olma zalım, rəhm qıl, sən mən fəqirə, Leyla!
Xoş nəzərlə bir kərə bax mən fəqirə, Leyla!
Gör, əlində dönmüşəm mən əsirə, Leyla!
Bir də etmə sən nişanə seyfi-tirə, Leyla!

(*ƏLAVƏ*)

Allaha bax, rəhm elə!
Zalım olma bir belə! (*2 dəfə*)
İstəmə sən Zeyd axır
Eşq dərdindən ölə!..

(M u s i q i)

Olma zalım, rəhm qıl, sən mən fəqirə, Leyla!
Xoş nəzərlə bir kərə bax mən fəqirə, Leyla!
Gör, əlində dönmüşəm bir əsirə, Leyla!
Bir də etmə sən nişanə seyfi-tirə, Leyla!

L e y l a

Əbəsdir naleyi-zarın,
Xəyalın, xam əfkarın.
Yəqin et qətiyyən, Zeyda!
Deyil Leyla sənin yarın!

Z e y d

Rəhm eylə, Leyla!
Leyla, rəhm eylə!

Allaha bax, rəhm eylə! (*2 dəfə*)
(*Yaxınlaşır*) Zalım olma bir belə!..

L e y l a (*acıqla*). Əl çək məndən! (*Tez çıxıb gedir.*)

(M u s i q i)

Bu məqamda Harun daxil olub, Zeydə tərəf yaxınlaşır. Zeyd onu görüb, bu səfər dəxi ona yalvarır.

Z e y d

Harun, sənə sözüm var!
Etmə yenə məni xar,
Rəhm etsən nə olar? } (*2 dəfə*)
Rüsxət ver!
Sevdim, bil sən,
Leylanı mən; } (*2 dəfə*)
Oldum Leylaya aşiq!
Harun, Harun,
Leyla yarım!
Ah! Sevdim, sevdim Leylanı mən!

H a r u n

Cürətin, Zeyda, təəccübdür sənin.
İstəyirsən özgə şəxsin dilbərin
Yar qılasan özünə! Öylə isə bəs,
Xam xəyaldır kim, edirsən sən əbəs!

Z e y d

Gəl sən mənə kərəm et,
İnsaf yolu ilə get;
Bir dəm rəhm eylə, } (*2 dəfə*)
Yandırma böylə!
Sevdim, bil sən,
Leylanı mən, } (*2 dəfə*)
Oldum Leylaya aşiq!

Harun, Harun,
Leyla yarım.
Ah! Sevdim, sevdim Leylanı mən!

H a r u n

Ahü nalən etməyir heç bir əsər,
Sözlərin, bil kim, mənə verməz səmər.
Qismətin axtar sən özgə yardan,
Heç dərd, qəm çəkmə Leyla sarıdan.

Z e y d

Rədd etmə, Harun!
İncitmə, Harun!
Bir nəzər lütf et!
Bir əsər lütf et!
Sevdim, bil sən. (*2 dəfə*)

(M u s i q i)

Sevdim, bil sən,
Sevdim, bil sən, (*2 dəfə*)
Leylanı mən,
Leylanı mən,
Oldum Leylaya aşiq!
Harun, Harun!
Leyla yarım!
Ah! Sevdim, sevdim Leylanı mən!

H a r u n

Bunca zəhmət bəs edər, Zeyda, mənə!
Artığın, insaf qıl, görmə rəva!
Candan artıq sevdiyim cananımı,
Sən alınca, alginən bu canımı!

Z e y d (*qəzəbnak*)
Harun! Qorx məndən!

H a r u n

Boş və bihudə danışma!

Z e y d

Harun, əl çək Leyladan!

H a r u n

Candan, başdan əl çəkərəm!

Z e y d

Harun, Harun! Olma bais!.. Harun! Qorx məndən!

H a r u n

Boş və bihudə danışma!

Z e y d

Harun! Əl çək Leyladan!

H a r u n

Candan, başdan əl çəkərəm!

Z e y d

Harun! Harun! Olma bais!

Deyib qılıncını çəkir; Harun dəxi qılınc çəkir və hər ikisi qalxan götürüb dava edirlər; bu halda vəzir daxil olub bunları görür.

V ə z i r. Allahü əkbər! (*Aralarına girir.*) Siz nə işdəsiniz?! Bu saat Əmir buraya gəlir. Qasid gəlibdir ki, üstümüzə düşmən qoşun çəkib gəlməkdədir; siz nə ilə məşğulsunuz?!

Zeyd və Harun davadan əl çəkib, qılınclarını qınına qoyurlar. Bu halda Əmirin əyanları, oğlanlar və qızlar cərgə-cərgə gəlib düzülürlər və bədə Əmir daxil olduqda oxuyurlar:

H a m ı

Şanü şövkət, ey Əmir, səndən artıq kimdə yox.
Həm ədalət, həm səxavət, həm şücaət səndə çox! (*2 dəfə*)

Şanu şövkət, ey Əmir, səndən artıq kimdə yox.
Həm ədalət, həm səxavət, həm şücaət səndə çox! (*2 dəfə*)
Canü başdan keçməyə hazırıq biz, bil,
Ömr versin Allahım, çox yaşasın il.
Həm ədalət, həm səxavət, həm şücaət səndə çox! (*2 dəfə*)

Vəzir məktub pişnəhad edir, Əmir mütaliə edir. Musiqi çalır, bədə yenə hamı oxuyur:

H a m ı

Şanü şövkət, ey Əmir, səndən artıq kimdə yox!
Həm ədalət, həm səxavət, həm şücaət səndə çox! (*2 dəfə*)

Ə m i r. Allahın mərhəməti cümləmizin üzərində olsun.

H a m ı. Amin!

Ə m i r. Üzərimizə düşmən gəlir. Bizi qırmaq və müqəddəs məkanlarımızı əlimizdən almaq istəyir. Nə etmək lazımdır?

H a r u n və Z e y d (*irəli durub*). Düşmənə müqabil durub, onu məğlub və pərişan etmək!

Ə m i r. Əmr edirəm: qoşun bu gün hazır olsun! Harun və Zeyd, Zeyd və Harun! Qoşun çəkib gedirsiniz, düşmən ilə dava edirsiniz, eşidin! Hansı biriniz davadan müzəffər gəlsə, əmir sözü verirəm ki, məndən hər nə istəsə, təxtü-tacımdan başqa, – onu əmələ gətirərəm. Amma məğlub olsa, daha bir də gözümə görünməsin! Eşitdinizmi?

Harun və Zeyd. Əlbəttə, Əmir sağ olsun!

Ə m i r. Mürəxxəssiniz, gedin qoşun tədarük edin. Allahın mərhəməti cümləmizin üzərinə olsun!

H a m ı. Amin!

Harun və Zeyd gedirlər, dallarınca Bəkir, Rəhman və sairə.

Vəzir. Əmir sağ olsun! Səxavətiniz aləmə əyandır! Lakin, xudanəkərdə, sui-istifadə edən olmasın!

Ə m i r. Vəzir, bilirsənmi ki, bir söz ki, Əmirin ağzından çıxdı, o hökmü-qanundur!

Vəzir. Şübhəsizdir, Əmir sağ olsun! (*Deyib çəkilir.*)

Bədə Əmir işarə edir, sazəndə və bazəndələr gəlib, çalıb oynayırlar; ondan sonra Əmir durub gedir, dalınca qızlar və oğlanlar.

(M u s i q i)

H a m ı

Şanü şövkət, ey Əmir, səndən artıq kimdə yox!
Həm ədalət, həm səxavət, həm şücaət səndə çox! (*2 dəfə*)

(M u s i q i)

Hamı gedir, Leyla qayıdır.

L e y l a

Neyləmişdim, ey fələk, hicran qəmin verdin mənə,
Bir bu qədri ahü naləm heç əsər etmir sənə.
Gəl muradın canımı almaqsa, billah, alginən,
Bir kərə öldür məni, qurtar əzabi-hicrdən! (*Ağlayır.*)

H a r u n (*daxil olur*)

Ayrılıq, Leyla, pərişan eylədi əhvalımı,
Yandırıb yaqmaqdadır suzi-ciyarlə canımı.
Heç ümidim yox bu firqət dərdinə tab eyləyim,
Fikrimə gəlməz ki, bir gün görməyim mən yarımı.

(M u s i q i)

Beylədir, əmri qəzanın kim, gərəkdir ayrılaq,
Məhv qıl, pərvərdigara, zülm ilə həm zalımı.

L e y l a

Sən gedirsən, söylə, Harun, mən nasıl tənha qalım,
Kim səda versin sədamə, kim eşitsin zarımı.

(M u s i q i)

Leyla ağlayır, Harun durub gedə-gedə oxuyur.

H a r u n

Əlvida, Leyla, yetişdi çün zamanım, əlvida!
Bax, unutma cəngdə fovt olsa canım, əlvida! (*Gedir.*)

Leyla

Ax, Harun getmə, getmə! (*Ağlaya-ağlaya dalınca çıxır.*)

(Musiqi)

Zeyd (*daxil olur*)

Dedi: hər kəs müzəffər gəlsə,
Hər nə istəsə verərəm.
Bunca möhnət, bunca zillət
Səndədir, Leyla! Ax, Leyla, Leyla, gedirəm!
Bunca zillət səndən, Leyla! Getdim! (*Tez çıxır.*)

PƏRDƏ

ÜÇÜNCÜ PƏRDƏ

Meşə içində boş yerdə vaqe olur. İki çadır qurulubdur. Hər çadır ağzında bir nəfər əsgər durubdur. Bəkir tək ora-bura gəzinir. Pərdə qalxır.

Bəkir (*söz ilə*). Harun, bəli, düşməni məğlub etdi! Zeyd məyus qaldı... Nə edim? Zeydin təklifini qəbul edim, etməyim? Təklifi ağırdır. Lakin əvəzində verdiyi simuzərin çəkisi də ağırdır! (*Fikrə gedir.*) Olsun! Mənə simuzər lazımdır! (*Bu halda pərdə dalından qoşunun səsi gəlir.*) Aha, gəlirlər!

Qoşun əhli (*pərdə dalından*)

Davaya getdik,
Meydana yetdik
Biz məğlub etdik; } (*2 dəfə*)
Ol düşməni!
Etməzdi düşmən böylə güman,
Yalvardı, istədi əlaman!
Davaya getdik,
Meydana yetdik;
Biz məğlub etdik
Ol düşməni!

(Musiqi)

Harun, Zeyd və qoşun səhnəyə gəlir; bir də haman marşı oxuyurlar.

Harun

Çalınsın təbli-zəng, qoşun rəqs etsin!

Musiqi. Qoşun rəqs edir; rəqsin bir yerində qılınclarını siyirib oxuyurlar.

Qoşun

Hər davada üst olduq, } (*2 dəfə*)
Düşmən gördü süst oldu, } (*2 dəfə*)
Əl çəkdi ol davadan, } (*2 dəfə*)
Düşmən döndü dost oldu. }

Harun. Allahın köməyi ilə düşməni məğlub etdik. Bir arzumuz varsa, o da bu şadlıq xəbərini tezliklə Əmirə yetirməkdir. Yaşasın Əmirimiz!

Qoşun. Yaşasın Əmirimiz!

Harun. İndi istirahət zamanıdır!

Deyib çadıra girir; qoşun əhli istirahətə əyləşir. Axşam düşür. Zeyd Bəkiri kənara çəkib danışır.

Zeyd. Hər şey dediyim kimi hazırdırmı?

Bəkir. Bəli, hazırdır!

Zeyd. İndi get, işə şüru eylə.

Bəkir. Baş üstə.

Harunun çadırına tərəf gedir. Harun çadırdan çıxır.

Bəkir (*Haruna*). Sər-əsgər sağ olsun! İzin ver, qoşun dayanmasın, biz qoşunu götürüb gedək, siz isə gecə istirahət edib sonra gələrsiniz. Yoxsa qoşun ağır gedir, bizi ləngə salar!

Harun (*Zeydə*). Zeyd, sən nə məsləhət görürsən?

Zeyd. Əlbəttə, qoşunu saxlamaq lazım deyildir.

Harun. Qoşun getsin! Bəkir, sən qoşunu çək, Rəhman isə yoldaşı ilə bizimlə qalsın.

Bəkir. Baş üstə. (*Qoşuna*) Səfər təbli çalınsın. Dayanmaq bəsdir.

Təbil çalınır, qoşun durur, yenə haman marşı oxuyub sonra gedirlər. Rəhman ilə digəri və iki qarovulçu qalırlar. Axşam olur. Zeyd çadıra girir.

Rəhman (*Haruna*)

Lap nahaqdır leşkəri göndərdiniz böylə uzaq,
Qorxuram kim, nagahan düşmən hücumunda qalaq.

Harun

Qorxma, Rəhman! Düşməni bərk əzmişik, imkanı yox!

Rəhman. Doğrudur, amma ki, düşmən gər bir olsa, baki yox. (*Zeydə tərəf işarə edir.*)

Harun (*barmağını ağzına tutur*). Anladım... Mən anladım! Həqdir sözün, Rəhman, sənin, amma gecdir...

Rəhman. Bəli, gecdir.

Harun. Fikri vardır düşmənin...

(*Qeyz ilə*) Qorxmuram mən ol dənidən, bildiyin qoy eyləsin.

Rəhman. Doğrudur. Biz hazırıq. Hər nə edirsə eyləsin!

Çadıra girirlər. Qaranlıq düşür.

(Musiqi)

Harun (*çadırdan çıxıb oturur*)

Bir aman ver, ey qənim,
Qoy bir görüm cananımı;
Çün gözü yolda qalıb,
Qıyma tökülsün qanımı.

(Musiqi)

Cəngdə hər anidə çıxmaz yadımdan Leyla,
Ah, olurmu bir o gün bir də göreydim yarımı.

Çadıra girir. Musiqi. Lap qaranlıq olur.

Zeyd (*qısıla-qısıla öz çadırından çıxıb meşəyə tərəf gedir*).

Vaxtdır cəngə, vaxtdır cəngə, ah!
Düşməyin ləngə, düşməyin ləngə, ah!

Bu əsnada meşədən on-on beş nəfər müsəlləh adam çıxıb, Zeyd ilə bir yerdə Harun və yoldaşları üzərinə hücum edirlər. Bunlar yuxudan ayılır, dava başlanır. Lakin bunlar az, onlar çox; odur ki, hamını qırıb, qaçıb gedirlər. Gedərkən Zeyd yerə yıxılıb qalmış Harunun ölmüş olduğuna inanıb, çıxıb gedir. Amma Harun ölməyib, bərk yaralıdır.

Harun (*güc ilə başını qaldırır*)

İncidir yaralarım, yoxdur ümidim özümə,
Bu nə haldır... (*Ora-bura baxır.*)
Görünür cürbəcür insan gözümə!

(Musiqi)

Ax, Leyla! Sənə qurban edirəm canımı mən,
Tərk qıl, yoxdur ümidim, gözləmə gəl rahimi sən!

Musiqi çalır, Harun uzanır. Yavaş-yavaş sübh açılır, işıqlanır. Bu halda bir nəfər dərviş gəlib buradan keçərkən yerə yıxılmış meyitləri görüb, təəccüblə dayanır.

Dərviş

Allah, Allah, bu nədir böylə? Əcəl meydanıdır?
Bu tökülmüş nəşlər insanın qurbanıdır!
Gör bəni-adəm necə zülmü sitəmlə bir-birin,
Öldürüb qırmaqdadır... aya, kimin fərmanıdır
Bu əməl, bunca sitəm, böylə fəna rəftarlar?!

Dərviş gedib meyitlərə bir-bir baxır.

Dərviş. Heç birində can yoxdur. (*Haruna gedib baxır.*) Bu hələ ölməyibdir. Bəlkə nicatı mümkündür?

Cibindən cürbəcür otlar və dərmanlar çıxarıb, onlardan birini Harunun burnuna tutur.

H a r u n (*ayılır*). Ax, Leyla... bir içim su... ölürəm!

D ə r v i ş. Qorxma, mən səni sağaldaram. Mən yaraların dərmanını bilirəm, qorxma!

H a r u n. Sən kimsən?

D ə r v i ş. Mən sənə müalicə edənəm. Qorxma, sağalarsan!

(M u s i q i)

H a r u n

Bir bu qədri yaralar qoymaz məni sağa çıxam
Kim, görəm Leylanı mən, gül tək camalına baxam.
(*Birdən qəhr və qəzəblə*) Zeyd! Alçaq Zeyd!
Ölməyəydim, intiqam alaydım, intiqam!
(*Deyib yıxılarkən dərviş tutur.*)

P Ə R D Ə

DÖRDÜNCÜ PƏRDƏ

Yenə Əmirin sarayında vaqe olur. Əmir, yanında vəzir və əyanlar taxt üstündə əyləşibdir. Qabağında qızlar rəqs edirlər. Bədə rəqs tamam olur.

Ə m i r (*qızlara*)

Bir nəğmə çalın, həm oxuyun, qəlbimi şad eyləyəsiz,
Həm şəbabətdə keçən günləri yad eyləyəsiz!

(M u s i q i)

Q ı z l a r

Yadındadır keçmişlər,
Keçirdiyin xoş günlər;
Gözəl idi o dəmlər,
Keçdi getdi, o günlər hanı?
Keçdi getdi o dəmlər! } (*2 dəfə*)

(M u s i q i)

Cəh-cəh vurur bülbüllər,
Hər yan açıbdır güllər.
Pəh, nə nazikdir bellər,
Keçdi getdi, o günlər hanı?
Keçdi getdi o dəmlər. } (*2 dəfə*)

O ğ l a n l a r

Olsun o günlər,
Gəlsin o dəmlər,
Güllər, bülbüllər! } (*2 dəfə*)

Q ı z l a r

Saqi, tez ver badəni,
Çağır Pərizadəni,
Salsın yada ol günü.
Keçdi getdi, o günlər hanı?
Keçdi getdi o dəmlər. } (*2 dəfə*)

(M u s i q i)

Tut əlimdən seyr edək,
Zövqü şövqə meyl edək,
Eşqin yolu ilə gedək.
Keçdi getdi, o günlər hanı?
Keçdi getdi o dəmlər. } (*2 dəfə*)

O ğ l a n l a r

Olsun o günlər,
Gəlsin o dəmlər,
Güllər, bülbüllər! } (*2 dəfə*)

Q ı z l a r v ə o ğ l a n l a r

Yadındadır keçmişlər,
Keçirdiyin xoş günlər,
Gözəl idi o dəmlər.
Keçdi getdi, o günlər hanı?
Keçdi getdi o dəmlər. } (*2 dəfə*)

(M u s i q i)

Q a s i d (*söz ilə*). Əmir sağ olsun, qoşunumuz davadan qayıtdı, budur, gəlməkdədirlər. (*Leylada bəşaşət əsəri*)

Ə m i r. Allahın mərhəməti cümləmizin üzərinə olsun, xeyirxəbər olsunlar!

H a m ı. Amin!

Qoşun pərdə dalından əvvəlki marşı oxuyur. Sonra Zeyd Bəkir ilə daxil olur; Leyla bunların içində Harunu görməyib, müztərib hal olur və intizardadır ki, görsün Harundan nə xəbər vardır.

Ə m i r (*Zeydə*). Qalibsiniz, ya məğlub?

Z e y d. Əmir sağ olsun, Allahın köməyi ilə qalibik.

Ə m i r. Allahın mərhəməti cümləmizin üzərində olsun!

H a m ı. Amin!

Ə m i r. Söylə təfsilatı, qulaq asaq!

Z e y d. Düşməni məğlub və pərişan etdik. Söz verdi on il bizimlə dava etməsin. Budur əhdnaməsi! (*Təqdim edir.*)

Ə m i r (*mütaliə edir, vəzirə verir*). Bəs Harun?

Z e y d (*başını aşağı salıb, boğuq səs ilə*). Şəhid oldu!

Hər kəsdən bir təəssüf və təhəssür nidası qalxır. Leyla isə bərk qışqırıb özündən getməkdə ikən vəzirin işarəsi ilə qızlar Leylanı götürüb, o biri otağa çıxarırlar.

Ə m i r. Şəhid oldu? Allahü-əkbər! Allah rəhmət eyləsin... Zalım düşmən! Harun kimi sər-əsgərimi əlimdən aldı... (*Fikir.*) Ax, Harun, Harun! (*Fikir, bədə Zeydə*) Zeyd, sən ki, davadan müzəffər və qalib gəldin, əvəzində məndən bir ənam istə!

Z e y d. Əmir sağ olsun, siz bizi göndərəndə buyurdunuz ki, hər kəs qalib gəlsə hər nə istəsə verərəm.

Ə m i r. Doğrudur, necə?

Z e y d. Sizin o sözünüz mənə cürət verir və mən sizdən qızınız Leylanı istəyirəm.

Bu sözdən hamı pərişanhal olur və təəccüb edir.

Ə m i r (*qeyz ilə*). Nə cürət etdin? (*Yada salır.*) Ax, söz vermişəm... Nə ağır təklifdir! Zeyd, sən məndən özgə şey istə, qızıl istə!

Z e y d. Əmir sağ olsun, Leyladan başqa özgə istəyim yoxdur. Sizin vədiniz mənə cürət verib istəyirəm.

Ə m i r. Bir övladım var, o da Leyladır... Zeyd, Leylanı əlimdən alma!

Z e y d. Əmir sağ olsun, cürətim böyükdür, buyur boynumu vursunlar; amma sən söz verdin, mən də cürət etdim.

Ə m i r (*vəzirə*). Sənin sözün doğru imiş... (*Zeydə*) Hansı şəhərimi istəsən sənə verərəm, amma Leylanı alma!

(M u s i q i)

Z e y d

Sən söz verdin,
Mən eşitdim.
Düşmən ilə
Cəngə getdim. } (*2 dəfə*)

Qoşun çəkdim,
Mən cəng etdim;
Düşmən halın
Mən təng etdim! } (*2 dəfə*)

Nə tövr komanda etdiyini əli ilə işarə edir.

Hay... hay... hay... Leylanı mən

(M u s i q i)

Sevdim, ey Əmir!
Leylanı mən.
Sevdim, ey Əmir!
Bəs nə edim,
Nədir tədbir? } (*2 dəfə*)

Qoşun çəkdim,
Mən cəng etdim.
Düşmən halın
Mən təng etdim! } (*2 dəfə*)

Hay... hay...
Hay... cəngə gəl!

Ə m i r. Zeyd, bir ləhzə gözlə, mən sənə cavab verərəm!

Zeyd çıxır.

Ə m i r (*vəzirə*). Vəzir, nə etməli? Bu mənhus dava Harun kimi sər-əsgərimi əlimdən aldı... Bu nakəs də qızımı almaq istəyir, təki düşmən bizə qalib gələydi, bu iş olmayaydı.

V ə z i r. Əmir sağ olsun, əlbəttə, sən istəsən bu saat əmr edərsən, Zeydin boynu vurulsun. Lakin sən söz verdin... Əmir sözü... nə etmək!

Ə m i r

Bu qulu bir əmr ilə rədd eyləmək məqdur ikən,
Gör əlində mən onun acizü naçar olmuşam;
Çünki mən söz vermişəm, sözdən dönüm, ya dönməyim.
Bunca müşkül məsələ həllinə vadar olmuşam!

H a m ı

Çox çətin məsələ!
Həlli onun müşkül,
Həlli onun müşküldür.
Zeydi rədd eyləmək
Hər bir şeydən yüngül,
Hər bir şeydən yüngüldür.
Amma ki, söz verdin,
Əmrini bildirdin,
Əmrini bildirdin!
Çünki sən söz verdin!

Ə m i r (*söz ilə*). Vəzir, nə etməli? Bir çarə tap!

V ə z i r. Əmir sağ olsun, sən Zeyddən qırx gün möhlət istə, bəlkə bu qırx günün ərzində bir əlac tapaq.

Ə m i r (*şad olur*). Doğru deyirsən, vəzir. Çağırın Zeydi!.. Bəlkə bu qırx gündə bir əlac tapılsın. (*Zeyd daxil olur.*)

Ə m i r. Zeyd, mənim sözüm Əmir sözüdür, onda xilaf ola bilməz; Leylanı sənə verərəm, lakin sən mənə qırx gün möhlət ver, sonra Leylanı apar.

Z e y d. Mərhəmət və iltifatın, Əmir, artıq olsun! Baş üstə, mən qırx gün gözlərəm.

Ə m i r. İndi mürəxxəssən. (*Zeyd baş əyib gedir.*)

(M u s i q i)

Ə m i r. Nökərimdən, nökərimdən möhlət aldım, çünki mən söz vermişəm. Verdiyim sözlərdə mən daim vəfadar olmuşam.

H a m ı

Çox çətin məsələ,
Həlli onun müşkül,
Həlli onun müşküldür.
Zeydi rədd eyləmək
Hər bir şeydən yüngül,
Hər bir şeydən yüngüldür.
Amma ki, söz verdin,
Əmrini bildirdin,
Əmrini bildirdin!
Çünki sən söz verdin!

Əmir və hamı durub gedirlər.

(M u s i q i)

Leyla gözüyaşlı daxil olur.

L e y l a

Bu qədər zülmü, fələk, sən ki, rəva gördün mənə,
Təqsirim nəydi mənim, aya, nə etmişdim sənə?
Zülm ilə aldın əlimdən yarımı, qıydın ona,
Təqsirim nəydi mənim, aya, nə etmişdim sənə?

Qaldı yolda gözlərim, canım, ənisim gəlmədi,
Çünki Leyladır adım, səhrada Qeysim gəlmədi;
Eylədin zayil ümidim, verdirdin həsrət mənə,
Təqsirim nəydi mənim, aya, nə etmişdim sənə?

(*Ağlayır.*)

PƏRDƏ

BEŞİNCİ PƏRDƏ

Əmirin hamankı sarayında vaqe olur. Səhnədə vəzir ilə Bəkirdir. Pərdə qalxır.

Vəzir. Qırx gün keçdi... Bu gün vədə tamamdır. Zeyd gələcəkdir, amma biz bir əlac tapa bilmədik... Hiyləgər Zeyd Əmirin sözündən asıldı, özünyə yol tapdı. Harun isə... ax, Harun, Harun! Kim bilir, davadamı ödürdülər, ya Zeydin namərd əli ilə qətl oldun. (*Fikrə gedib, sonra Bəkirə tərəf yönəlir.*) Bəkir! Doğrusunu söylə, yoxsa həm bu dünyada və həm o dünyada şədid cəzalara düçar olarsan! Harunu davada öldürdülər, yoxsa?..

Bəkir (*başını aşağı salır*). Vəzir sağ olsun, davada öldürdülər...

Vəzir. Davada! Hansı davada? Bəs Rəhmanı?

Bəkir. Onu da öldürdülər!

Vəzir. Amma, bil, Bəkir! Nahaq tökülmüş qan yerdə qalmaz! (*Tez dönüb çıxır.*)

Bəkir (*tək*). Vəzirin gözünə düz baxa bilmirəm. Vicdanım özümü incidir... deyim, deməyim? Kim bu sirri açа bilər? Harun ölübdür, Rəhman ölübdür... (*Qəti surətdə*) Yox! Demərəm. (*Dönüb bu da tez çıxır.*)

Bu halda Leyla qara geyimli, gözü yaşlı, zəif, pərişanhal, iftan və xizan daxil olub oturur, bədə əllərini yuxarı qalxızıb minacat diləyir.

(Musiqi)

Leyla

Ya ilahi, ya ilahi!
Bir ölüm ver, canımı qurtar əzabi-hicrdən,
Bir dəqiqə rahatım yox dərddən, min fikrdən.

Heç rəvadırmı ki, Harundan sonra mən sağ qalam,
Ol şəhidi ticikən, mən həm əsiri-dam olam.

Ağlayır; bədə birdən fikrinə düşür ki, qırx gün keçibdir və Zeyd gələcəkdir.

Leyla (*söz ilə hövlnak*). Ax, qırx gün keçdi... Bu gün vaxt tamamdır, Zeyd gələcəkdir! (*Daha hövlnak*) Yox, yox! Mən özümü xilas edərəm.

Belindən xəncərini çəkir və oxuyur.

Çünki yox başqa əlacım, var ümidim bir sənə,
Mərhəmət eylə, a xəncər! Tez əcəl göndər mənə!
(*Yanıq ilə*) Gəl, gəl, Zeyd! (*Lakin yenə sustalıb, Harunu yad edir.*)
Bir bu qədri dərd içində könlümü məsrur edən,
Bir odur ki, tez ölüm, ta kim, görüm Harunu mən.
Çatmadıq çün biz murada bu cahani-fanidə,
Axirətdir aqibət hər yarı yara vəsl edən.

Bu yerdə Əmir və hamı daxil olub, Leylanı nalan görürlər.

Hamı

Bəsdir, Leyla, bunca möhnət,
Gəl vemə böylə özünə zəhmət. (*2 dəfə*)
Qismətdir bu, keçdi müddət,
Gəl vermə böylə özünə zəhmət. (*2 dəfə*)

Tək qızlar

Ax, necə etmək, ax, necə etmək?
Bax, yola getmək, başqa da çarə yox! } (*2 dəfə*)

Hamı

Allahdandır çün bu işlər,
Gəl vermə böylə özünə zəhmət. (*2 dəfə*)
Səbr et, səbr et söyləmişlər;
Gəl vermə özünə böylə zəhmət. (*2 dəfə*)

Tək qızlar

Ax, necə etmək, ax, necə etmək?
Bax, yola getmək, başqa da çarə yox! } (*2 dəfə*)

Hamı

Bəsdir, Leyla, bunca möhnət,
Gəl vemə böylə özünə zəhmət. (*2 dəfə*)
Qismətdir bu, keçdi müddət,
Gəl vermə böylə özünə zəhmət. (*2 dəfə*)

Əmir

Qismətin buymuş, qızım, yox çarəmiz təğyir edək,
Biz gərək daim bizə qismət olan yolla gedək.

Leyla

Ax, ata, bil sirrimi: Haruna aşiqdir qızın!
Aşiqi etmiş bu yarın halətin, fikr et özün!

Əmir

Gər deməydin sən qabaq: Haruna ver, ata, məni,
Bil, yəqin Haruna, Leyla kim, verərdim mən səni.

Leyla

Oldu Harunum şəhid, söz vermisən həm Zeydə sən,
Qoy olum qurban, sözün ver, ver... gedim ol Zeydə mən.

(*Ağlayır.*)

Hamı

Bəsdir, Leyla, bunca möhnət!
(*Necə ki, qabaqda var, axıra kimi*)

(Musiqi)

Əmir əyləşir. Hər kəs öz məqamında durur. Bu əsnadə Zeyd daxil olur.

Zeyd

Qırx gün keçdi,
Qırx gün keçdi.
Leylanı aparmağa gəldim,
Leyla, Leyla!
Sevdim billah, ah!
Sevdim, sevdim səni, Leyla!

Əmir. Zeyd! Əmirin sözü sözdür... Apar, apar Leylanı. (*Zeyd baş əyir.*)

Leyla (*rişxənd ilə*). Gəl, gəl, Zeyd! Mən hazıram! (*Zeyd Leylaya tərəf hərəkət edərkən*) Apar Leylanın nəşini!

Xəncərini çəkir və qaldırır ki, sinəsinə çaxsın, bu halda qapılar açılır, Harun daxil olur və tez Leylanın qolundan tutur. Bu əhvalat hamını mat və məəttəl qoyur; elə ki, bir neçə saniyə heç kəsdə söz deməyə ixtiyar olmur. Leyla heyran, təəccüb, sürur və xof ilə yavaş-yavaş dönərək Haruna baxır və bunun Harun olduğunu yəqin edib qışqırır.

Leyla. Harun!

Ürəyi gedir. İndiyə qədər gözləri bərəlmiş və Haruna təəccüb ilə baxan Zeyd axır özünə gəlib qaçmaq istərkən Harun cəld onun qolundan yapışır və deyir:

Harun. Dayan, namərd qatil! Qaça bilməzsən!

Əmir (*təəccüblə*). Harun, sən qəbirdən dirilib gəldinmi?

Leyla şadlığından ağlayır.

Harun. Əmir sağ olsun! Qəbirdən dirilən kimi olmuşam, lakin Allahın mərhəməti üstümdə çox imiş!

Əmir. Bəs söylə, bu nə əhavalatdır!

Harun. Mən düşməni məğlub edib qayıdarkən, bu məlun hiylə ilə qoşunu ötürüb, öz gizli qatilləri ilə üzərimə hücum etdi. Adamlarımı və Rəhmanı öldürüb, məni də ağır yaralar ilə yıxdılar!

Əmir. Səbəb?

Harun. Səbəbini qızın Leyladan soruş!

Əmir. Harun, Leyla mənə söylədi ki, sənə aşiqdir. Sən də ona aşiqsənmi?

(Musiqi)

Harun

Ax, Əmir! Leylanı mən canımdan artıq sevmişəm,
Sevmişəm, bu yolda həm min cür cəfalar görmüşəm.
(*Leyla ilə bir yerdə*)
Sevmişik bir-birimizi, olmuşuq bir təndə can,
Olma razı, ey Əmir, kim, ayrılıq, ah, əlaman!..

(Musiqi)

Əmir (*dəbdəbə ilə*)

Olun agah, qızım Leylanı mən verdim bu Haruna,
Gərək qırx gün gecə şadlıq edək hər növü hər gunə.

Hamı

Şanü şövkət, ey Əmir, səndən artıq kimdə yox,
Həm ədalət, həm səxavət, həm şücaət səndə çox! (*2 dəfə*)
Şanü şövkət, ey Əmir, səndən artıq kimdə yox,
Həm ədalət, həm səxavət, həm şücaət səndə çox!
Canü başdan keçməyə hazırıq biz, bil,
Ömr versin Allahım, çox yaşasın il.
Həm ədalət, həm səxavət, həm şücaət səndə çox! (*2 dəfə*)
Canü başdan keçməyə hazırıq biz, bil,
Ömr versin Allahım, çox yaşasın il;
Həm ədalət, həm səxafət, həm şücaət səndə çox! (*2 dəfə*)

Zeyd

Öldürdün, öldürdün,
Qoy yetim mən öz cəzama!
Öldürdün, öldürdün,
Böylə lazımdır mənə! } (*2 dəfə*)

Hamı

Şanü şövkət, ey Əmir, səndən artıq kimdə yox,
Həm ədalət, həm səxavət, həm şücaət səndə çox! (*2 dəfə*)

PƏRDƏ

RÜSTƏM VƏ SÖHRAB

(*Firdovsidən*)

Dörd məclisli opera sayağında yazılmış bir dramdır

ƏFRADİ ƏHLİ-MƏCLİS

R ü s t ə m – məşhur İran pəhləvanı, 40 yaşında
S ö h r a b – onun oğlu, 15 yaşında
T ə h m i n ə – Rüstəmin övrəti, Səməngan padşahının qızı, 20 yaşında
S ə m ə n g a n p a d ş a h ı – 45 yaşında
K e y k a v u s – İran padşahı, 45 yaşında.
H ü c e y r – əsir, 35 yaşında
V ə z i r l ə r, q o ş u n, x o r və q e y r i l ə r i

ƏVVƏLİNCİ MƏCLİS

Vaqe olur Səməngan padşahının evində. Padşah oturub, vəzirlər də yanında. Bu əsnada bir qoşun nəfəri daxil olub rast oxuyur.

B i r n ə f ə r

Sağ olsun padşahımız çox
Xəbər gəldi qarovuldan
Budur bir pəhləvan tənha
Gəlir dağda bizə sarı (*sükut*)
Əlində tiğü bürrandır
Qolunda qanlı qalxandır.
Deyirlər ki, bu surətlə
Ki Rüstəm pəhləvandır o.

(Hamısı bir yerdə oxuyurlar. M u s i q i)

X o r

Əyər Rüstəmsə o,
Əyər Rüstəmsə o,
Bizə yoxdur aman
Nədir qəsdi onun
Ki tək-tənha gəlir.

(Padşah rast oxuyur.)

P a d ş a h

Yığılsın hər nə var əsgər
Düzülsün həm qoşun səf-səf
Gərək Rüstəm cəlal ilə
Qəbul olsun imarətdə.

(Padşah və hamısı gedirlər. Sonra Təhminə daxil olub "Bayatı-Şiraz" oxuyur.)

T ə h m i n ə

Arslan simalı yar eşqilə xumar olmuşam,
Rüstəm adlı arslana aşiqi zar olmuşam,